2024-54-RE

Causa 2024-54-RE

(Esteve Estefanell c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 372-2024. Recurs d'empara

Aute del 18 d'octubre del 2024

BOPA núm. 119, del 30 d'octubre del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 4 de setembre del 2024, per la representació processal de la Sra. Magdalena Esteve Estefanell, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara, contra l'aute del 22 de març del 2024, dictat pel president del Tribunal de Batlles, i, contra l'aute del 8 de juliol del 2024, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret i no arbitrària i que no causi indefensió material efectiva, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades i que s'adoptin les mesures per restaurar els seus drets, d'acord amb les disposicions de l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc d'un procediment d'arrendaments seguit contra la Sra. Magdalena Esteve Estefanell, el 12 de març del 2024, aquesta va sol·licitar que la batlle, Sra. Laura Solanes Colell, s'abstingués del coneixement de la causa, i que, en l'eventualitat que no ho fes, formulava la seva recusació.

1.2. El 22 de març del 2024, el president del Tribunal de Batlles va dictar un aute mitjançant el qual desestimava la petició de recusació promoguda per la Sra. Magdalena Esteve Estefanell.

1.3. La representació processal de la Sra. Magdalena Esteve Estefanell va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 8 de juliol del 2024, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què acordava desestimar aquest recurs i confirmar íntegrament la resolució del president de la Batllia.

1.4. El 4 de setembre del 2024, la representació processal de la Sra. Magdalena Esteve Estefanell va interposar un recurs d'empara, contra l'aute del 22 de març del 2024, dictat pel president del Tribunal de Batlles, i, contra l'aute del 8 de juliol del 2024, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret i no arbitrària i que no causi indefensió material efectiva, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la recurrent

- La recurrent en empara fonamenta el seu recurs en la vulneració de l'article 10 de la Constitució per la infracció del dret fonamental a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret i no arbitrària i que no causi indefensió efectiva.

- Assenyala que l'aute de la Sala Civil del 8 de juliol del 2024 infringeix el principi de justícia rogada. Exposa que la denúncia interposada contra la batlle recusada va ser arxivada per la Batllia i que el seu recurs va ser inadmès a tràmit pel Tribunal de Corts. No obstant això, exposa que havia donat instruccions expresses a la seva lletrada d'aquell moment per tal que presentés un recurs contra l'aute d'inadmissió a tràmit del Tribunal de Corts, però aquella lletrada no va presentar un incident de nul·litat, i, per tant, al·lega que aquesta actuació l'ha situat en una posició d'indefensió material efectiva.

- Seguidament, addueix que l'aute impugnat de la Sala Civil també infringeix els drets a un procés degut i a un judici equitatiu, ja que la seva resolució està incompleta i no està suficientment motivada, perquè només dedica un sol paràgraf a resoldre el motiu principal de l'apel·lació, consistent en què va quedar en situació d'indefensió material per no haver-se presentat l'incident de nul·litat.

- Afegeix que la qüestió no està resolta per tal com encara s'està tramitant una denúncia contra la lletrada per incompliment de la seva obligació de defensa i, per tant, la denúncia contra la batlle recusada no estaria esgotada. Addueix que la resposta de la Sala Civil és discrecional i arbitrària, perquè no ha resolt de manera lògica i coherent conforme al criteri de la *communis opinio iuris*.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades i que s'adoptin les mesures per restaurar els seus drets, d'acord amb les disposicions de l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Civil sosté que la recusació garanteix la imparcialitat del jutjador. La doctrina d'aquesta Sala ha indicat, de conformitat també amb la del Tribunal Constitucional, que la sospita respecte d'un jutge ha d'anar més enllà de l'aparença i ha de fonamentar-se en dades objectives. Exposa que el Tribunal Europeu dels Drets Humans, quant a la imparcialitat objectiva, exigeix verificar si el jutge ofereix garanties suficients per excloure tota sospita legítima.

A més, declara que la demanda de recusació ha de recolzar-se sobre motius enumerats per la llei, ha de ser precisa i motivada, i ha fonamentar-se en elements objectius.

- En aquest cas, es reprotxa a la batlle una manca d'imparcialitat objectiva. La Sala Civil posa en relleu que, el 20 de novembre del 2020, la recurrent va interposar una denúncia contra tots aquells que havien intervingut en la causa núm. 2600011/2021. Aquesta denúncia va ser objecte d'un aute d'arxivament per part de la Batllia i, posteriorment, el Tribunal de Corts va inadmetre el recurs d'apel·lació. Consegüentment, la Sala Civil afirma que la denúncia no va tenir quasi cap continuïtat, de manera que es tracta del supòsit legal que la denúncia no hagi estat admesa o hagi estat rebutjada per manca manifesta de fonamentació.

- També indica que el fet que la lletrada no hagués impugnat l'aute del Tribunal de Corts no modifica l'arxivament de la denúncia. Això va succeir dos anys abans de l'inici del procediment i no es pot invocar *ad vitam aeternam* com a causa de recusació la denúncia refusada de manera ferma i definitiva.

- Per aquests motius, la Sala Civil desestima el recurs d'apel·lació de la recurrent i confirma íntegrament la resolució del president de la Batllia.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no

vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. L'admissió d'un recurs d'empara exigeix complir amb uns pressupòsits d'acreditació de la legitimació (articles 36 i 87 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional), amb uns pressupòsits formals (articles 36 i 88 de la mateixa Llei) i amb uns altres pressupòsits objectius, alhora que el recurs ha d'estar dotat del necessari contingut constitucional.

Correspon ara examinar si en aquest recurs d'empara, com exigeix l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, les infraccions denunciades posseeixen el necessari i suficient contingut constitucional, atès que si manquen manifestament d'aquest, el recurs no pot ser admès a tràmit.

3.3. El primer dels motius del recurs d'empara es fonamenta en una manca de motivació que la recurrent predica de l'aute de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 8 de juliol del 2024.

El cànon de constitucionalitat respecte de l'exigència de motivació i del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret ha estat explicitat reiterades vegades per aquest Tribunal.

Així, ens hem pronunciat en diverses ocasions sobre el deure de motivació (veg. per ex. la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE, la sentència del 12 d'octubre del 2018, recaiguda en la causa 2018-21-RE, i, la sentència del 9 de setembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-34-RE).

La doctrina del Tribunal Constitucional ha estat constant en destacar que el deure de motivar les resolucions judicials, no només present a l'article 10, sinó també a l'article 86.2 de la Constitució ("*2. En tot cas, les sentències seran motivades, fonamentades en l'ordenament jurídic i notificades fefaentment*"), deriva de la necessitat que els jutges expliquin el raonament emprat per tal que els justiciables puguin entendre els motius pels quals les seves pretensions han estat totalment o parcialment rebutjades.

La motivació és una conseqüència de la bona administració de Justícia (veg. la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans recaiguda en la causa García Ruiz c/ Espanya, GC núm. 30544/96, del 21 de gener de 1999, §26), alhora que requereix que es recolzi en criteris objectius derivats del dret. A més, i no es pot oblidar, la motivació de les resolucions judicials i, per tant, l'explicitació de l'aparell argumentari per acollir o refusar les pretensions de les parts és aquell que possibilita que els tribunals superiors, els quals han de resoldre els recursos contra les resolucions judicials, puguin conèixer les raons en què s'ha fonamentat l'òrgan judicial *a quo* en la seva

resolució.

Per últim, però no menys important, el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha assenyalat que la motivació ha de contenir una exigència de rigor i de qualitat. I, en aquest sentit, s'han equiparat a les denegacions de justícia aquelles fonamentacions estàndards, esquelètiques o vagues (veg. la sentència recaiguda en la causa Georgiadis c/ Grècia, núm. 21522/93, del 29 de maig de 1997, §42-43, i la sentència recaiguda en la causa Higgins c/ França, núm. 134/1996/753/952, del 19 de febrer de 1998, §42-43).

3.4. El cànon de constitucionalitat en matèria de l'obtenció d'una decisió fonamentada en Dret determina que el Tribunal Constitucional només pot considerar que s'ha produït aquest dèficit quan la resolució judicial dictada es fonamenta en arguments o en una valoració probatòria absurda, contrària a la lògica o a la raó o amb patents errades materials.

La fonamentació emprada per la Sala Civil es revela com a raonable i lògica, sense que es pugui considerar que incorre en cap arbitrarietat.

Així, en primer terme, explicita la diferència entre la imparcialitat objectiva i la imparcialitat subjectiva i que, en el cas concret, es reprotxa a la batlle recusada una manca d'imparcialitat objectiva.

En segon terme, determina que la recusació es va fonamentar en l'article 73 f) de la Llei qualificada de la Justícia: "*Ser o haver estat denunciat, acusat o demandat per qualsevol de les parts del procés de què es tracti, els seus advocats o els seus procuradors, llevat que la denúncia, l'acusació o la demanda no hagi estat admesa o hagi estat rebutjada per manca manifesta de fonamentació*". I, després d'analitzar la tramitació de la denúncia contra la batlle, conclou que no va tenir quasi continuïtat i, per tant, es tracta del supòsit legal de desestimació de la recusació pel fet que la denúncia no ha estat admesa o ha estat rebutjada per manca manifesta de fonamentació.

I, finalment, també es pronuncia en relació amb la pretensió que la seva antiga lletrada no va interposar l'incident de nul·litat contra l'aute del Tribunal de Corts, respecte del qual s'afirma que es tracta d'un fet invocat i no provat i que, en tot cas, no canvia el fet que l'aute va acordar l'arxivament de la denúncia. L'aute impugnat afegeix que la denúncia es va efectuar dos anys abans d'aquest procediment i que aquesta no es pot invocar en qualsevol moment.

En definitiva, la manca de fonamentació adduïda respecte de l'aute de la Sala Civil no gaudeix del necessari contingut constitucional per ser admès a tràmit.

3.5. El segon dels motius del recurs d'empara es fonamenta en una pretesa vulneració de l'article 10.1 de la Constitució: "*Es reconeix el dret a la jurisdicció, a obtenir d'aquesta una decisió fonamentada en Dret, i a un procés degut, substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei*".

La recurrent considera que va donar instruccions expresses a la seva antiga lletrada per tal que presentés un recurs contra l'aute del Tribunal de Corts, però la lletrada no va presentar l'incident de nul·litat corresponent i aquesta actuació l'hauria situat en una posició d'indefensió material efectiva.

Tampoc aquest motiu presenta el contingut constitucional necessari per poder ser admès a tràmit. L'objecte del recurs d'empara és la limitació dels mitjans de defensa de la recurrent, perquè la lletrada d'aquesta no va interposar un incident de nul·litat contra l'aute del Tribunal de Corts que inadmetia a tràmit la recusació i que aquesta situació l'hauria col·locat en indefensió material. Però s'ha d'observar que aquesta limitació dels mitjans de defensa no es deriva d'una actuació de la jurisdicció; és a dir, no han estat els tribunals aquells que, eventualment, l'haurien situat en indefensió, sinó que com ella mateixa addueix, aquesta limitació dels mitjans de defensa es derivaria de l'actuació de la seva antiga lletrada.

El fet que s'hagin interposat accions contra la lletrada en qüestió no canvia que la denegació de la recusació s'ha resolt de manera ferma i definitiva, per la qual cosa no s'ha provocat per part de la jurisdicció cap menyscapte, ni cap limitació dels drets de la defensa de la recurrent, de manera que el motiu tampoc pot ser admès a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2024-54-RE interposat per la representació processal de

la Sra. Magdalena Esteve Estefanell contra l'aute del 22 de març del 2024, dictat pel president del Tribunal de Batlles, i, contra l'aute del 8 de juliol del 2024, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal de la recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 18 d'octubre del 2024.

Joan Manel Abril Campoy

President

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat